

OILADA KITOBXONLIK MADANIYATINI RIVOJLANTIRISH

*Shahrisabz davlat pedagogika instituti
pedagogika fakulteti o'qituvchisi*

Muhammadiyah Sevara

*Shahrisabz davlat pedagogika instituti
Pedagogika fakulteti Pedagogika 1-24 guruh*

Xolmatova Zarnigor Akmal qizi

Qodirova Musallam O'rol qizi

Annotatsiya: Ushbu maqolada oilada kitobxonlik madaniyatini rivojlantirishning pedagogik asoslari, uning bolalar tarbiyasidagi o'рни va ahamiyati tahlil qilinadi. Tadqiqotning asosiy maqsadi — oila muhitida kitob o'qishga bo'lgan qiziqishni shakllantirishning samarali yo'llarini aniqlashdan iborat. Tadqiqot jarayonida kuzatish, suhbat, tahlil va taqqoslash metodlaridan foydalanildi. Natijalar shuni ko'rsatdiki, oilada kitobxonlik muhitining mavjudligi bolalarning fikrlash qobiliyati, nutq boyligi va ma'naviy dunyosining rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Xulosa sifatida, otionalarning shaxsiy namunasi va oilaviy kitobxonlik an'analari bolalarda kitobga muhabbatni shakllantirishning muhim omili ekanligi asoslandi.

Kalit so'zlar: kitobxonlik, oila, tarbiya, bola, madaniyat, o'qish, rivojlanish

Abstract: This article analyzes the pedagogical foundations of developing a reading culture in the family, its role and significance in the upbringing of children. The main goal of the study is to identify effective ways to form an interest in reading in the family environment. The methods of observation, interview, analysis and comparison were used in the research process. The results showed that the presence of a reading environment in the family has a positive effect on the development of children's thinking skills, speech richness and spiritual world. In conclusion, it was substantiated that the personal example of parents and family reading traditions are important factors in the formation of a love of books in children.

Keywords: reading, family, upbringing, child, culture, reading, development

Аннотация: В данной статье анализируются педагогические основы развития культуры чтения в семье, ее роль и значение в воспитании детей. Главная цель исследования – выявление эффективных способов формирования интереса к чтению в семейной среде. В процессе исследования использовались методы наблюдения, интервью, анализа и сравнения. Результаты показали, что наличие читательской среды в семье оказывает положительное влияние на развитие мыслительных навыков детей, богатство речи и духовный мир. В заключение было обосновано, что личный пример родителей и семейные

традиции чтения являются важными факторами формирования любви к книгам у детей.

Ключевые слова: чтение, семья, воспитание, ребенок, культура, чтение, развитие

Kirish: Hozirgi rivojlanib borayotgan jamiyatda axborot oqimining juda tez ortib borishi insondan tezroq fikrlash, tahlil qilish va to'g'ri xulosa chiqarish salohiyatini talab etadi. Bu esa bevosita kitobxonlik madaniyati bilan bog'liqdir. Kitob o'qish inson tafakkurini boyitadi, dunyoqarashini kengaytiradi va ma'naviy kamolotini ta'minlaydi. Shu sababli bolalarda kitobxonlik madaniyatini shakllantirish bugungi kunda muhim masalalardan biri hisoblanadi.

Bola shaxs sifatida shakllanish jarayonida oilaning ta'siri hal qiluvchi ahamiyatga ega. Aynan oilada ota-onasining bag'rida bola ilk bor kitob bilan tanishadi, o'qishga bo'lgan qiziqish shakllanadi. Agar oilada kitob o'qish an'anasi mavjud bo'lsa, bola ham bu jarayonga tabiiy ravishda jalb etiladi. Aksincha, kitobga qiziqish mavjud bo'lmagan muhitda ulg'aygan bolada kitobxonlik odati shakllanishi qiyin kechadi.

So'nggi yillarda texnologiyalarning ya'ni mobil qurilmalarning rivojlanishi, ijtimoiy tarmoqlarning keng miqyosda tarqalishi bolalarning kitob o'qishga bo'lgan qiziqishini kamaytirib vaqtini internetda o'tkazishga bog'lab qo'ymoqda. Ko'plab bolalar vaqtini asosan telefon yoki kompyuter qarshisida o'tkazmoqda. Bu esa ularning diqqatini jamlash, chuqur fikrlash va tahlil qilish qobiliyatiga salbiy ta'sir ko'rsatadi.

Shu sababdan ushbu maqolaning maqsadi — oilada kitobxonlik madaniyatini rivojlantirishning pedagogik asoslarini o'rganish va uning samarali yo'llarini aniqlashdan iborat.

Metodlar: Tadqiqot jarayonida kuzatish, suhbat, tahlil va taqqoslash metodlaridan foydalanildi. Turli oilalarda bolalarning kitob o'qish odatlari, ota-onalarning bu boradagi yondashuvlari va oilaviy muhitning kitobxonlikka ta'siri o'rganildi.

Kuzatish metodi orqali bolalarning bo'sh vaqtini qanday o'tkazishi, kitob o'qishga qancha vaqt ajratishi tahlil qilindi. Suhbat metodi yordamida ota-onalarning kitobxonlik haqidagi fikrlari va farzandlarini bu jarayonga jalb etish usullari aniqlashtirildi. Taqqoslash metodi orqali kitobxonlik rivojlangan oilalar bilan bu jihatga e'tibor kam bo'lgan oilalar o'rtasidagi farqlar o'rganildi.

Natijalar: Tadqiqot natijalari quyidagi muhim jihatlarni ko'rsatdi:

Birinchidan, oilada kitobxonlik muhiti mavjud bo'lsa, bolalarda kitob o'qishga qiziqish yuqori bo'ladi. Kitoblar ko'p bo'lgan, o'qish odati mavjud oilalarda bolalar ham o'qishga moyil bo'ladi.

Ikkinchidan, ota-onaning shaxsiy namunasi hal qiluvchi rol o'ynaydi. Agar ota-ona muntazam kitob o'qisa, bola ham uni takrorlashga intiladi. Aks holda, bolani majburlab kitob o'qitish samara bermaydi.

Uchinchidan, bolalarga yoshiga mos va qiziqarli kitoblarni tanlash muhimdir. Agar kitob bola qiziqishiga mos kelmasa, u kitob o'qishga qiziqmaydi.

To'rtinchidan, oilaviy kitobxonlik an'analari (birga kitob o'qish, muhokama qilish) bolalarda o'qishga nisbatan ijobiy munosabatni shakllantiradi.

Beshinchidan, kitob o'qish bolalarning nutq boyligini oshiradi, tafakkurini rivojlantiradi va tasavvur doirasini kengaytiradi.

Munozara: Olingan natijalar shuni ko'rsatadiki, kitobxonlik madaniyatini shakllantirish faqat maktab zimmasiga yuklatib qo'yilmasligi kerak. Bu jarayonda oila hal qiluvchi rol o'ynaydi.

Ba'zi ota-onalar bolani kitob o'qishga majburlash orqali natijaga erishmoqchi bo'ladi, ammo bu usul ko'pincha teskari samara beradi. Kitobxonlik majburiyat emas, balki ehtiyoj sifatida shakllanishi kerak.

Shuningdek, zamonaviy texnologiyalarni to'liq inkor etish ham to'g'ri emas. Aksincha, ularni to'g'ri yo'naltirish zarur. Masalan, elektron kitoblar, audio kitoblar orqali bolalarda o'qishga qiziqishni oshirish mumkin.

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, kitobxonlik madaniyatini rivojlantirish uchun quyidagi pedagogik shartlar muhim:

- oilada kitobxonlik muhitini yaratish
- ota-onaning shaxsiy namunasi
- bolaga mos kitob tanlash
- o'qilgan kitoblarni muhokama qilish
- bolani rag'batlantirish

Xulosa: Oilada kitobxonlik madaniyatini rivojlantirish bolalar tarbiyasining muhim yo'nalishlaridan biridir. Kitob o'qish orqali bola nafaqat bilim oladi, balki ma'naviy jihatdan ham rivojlanadi.

Ota-onalar farzandlarida kitobga bo'lgan qiziqishni shakllantirish uchun o'zlari ham kitob o'qishi, oilada kitobxonlik muhitini yaratishi va bolaga to'g'ri yo'l-yo'riq ko'rsatishi zarur.

Kelgusida ushbu yo'nalishda kengroq tadqiqotlar olib borish, amaliy tavsiyalar ishlab chiqish va oilalarda kitobxonlik madaniyatini targ'ib qilish muhim vazifa bo'lib qoladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Avloniy A. Turkiy Guliston yoxud axloq. – Toshkent, 2018
2. Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. – Toshkent, 2008
3. Pedagogika nazariyasi va tarixi. – Toshkent, 2020
4. Oila psixologiyasi. – Toshkent, 2019
5. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar. – Toshkent, 2021